การเชื่อมประโยคในเรียงความภาษาญี่ปุ่นของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย
Sentence linkage in Japanese essays of Thai students studying Japanese

สมเกียรติ เชวงกิจวณิช

Somkiat Chawengkijwanich

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงการเชื่อมประโยคในเรียงความภาษาญี่ปุ่นของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยว่านิยมเชื่อมประโยคด้วยคำสันธาน ทั้ง ๆ ที่ในภาษาญี่ปุ่น บางครั้งสามารถละคำสันธานได้

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจชนิดประโยคที่ใช้ในเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและเปรียบเทียบกับเรียงความของชาวญี่ปุ่น ผลสำรวจพบว่าผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้จำนวนประโยคมากกว่าชาวญี่ปุ่น โดยเฉพาะประโยคความเดียว มากกว่าชาวญี่ปุ่นเกือบหนึ่งเท่า แต่มีการใช้อนุประโยคประเภท coordinate clauses น้อยกว่าชาวญี่ปุ่นเกือบหนึ่งเท่าเช่นกัน นอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นนิยมใช้รูปแทน เช่น คำสรรพนาม คำบ่งชี้ ช่วยในการโยงความ แต่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยกลับใช้คำศัพท์เดิมซ้ำเป็นจำนวนมาก

Abstract

This paper examins Thai students of Japanese usage of sentence linkage in their Japanese essays. In Japanese, conjunctions can be omitted, whereas Thai learners tend to make frequent usage of them.

I surveyed the types of sentences used in Thai learners' essays and compared them with those of Japanese writers. I found that Thai learners use almost double the number of simple sentences Japanese writers use, with only half the number of coordinate clauses. Moreover, while the Japanese use different substitutional forms, such as pronouns and demonstratives, as cohesive devices, Thai learners tend to repeat the same vocabulary.

1. การเชื่อมประโยคด้วยคำสันธานในเรียงความภาษาญี่ปุ่น

เมื่อกล่าวถึงการเชื่อมประโยคในการเขียนเรียงความ ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมักนึกถึงการใช้คำสันธานเป็นหลัก และจากการสำรวจ ผู้วิจัย (ในบทความนี้ คำว่า "ผู้วิจัย" หมายถึงผู้เขียนบทความนี้

ส่วนคำว่า "ผู้เขียน" หมายถึง ผู้เขียนเรียงความ) พบว่าในเรียงความภาษาญี่ปุ่นของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีการใช้คำสันธานมากกว่าเรียงความที่ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้เขียนมาก ดังผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนคำสันธานในเรียงความของชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

คำสันธาน	จำนวนครั้งที่ใช้	
	เรียงความชาวญี่ปุ่น (JP)	เรียงความชาวไทย (TH)
Shikashi	43	34
Keredomo	2	7
Demo	0	18
Tokoroga	1	9
Ippou	0	9
Dakara	10	27
Dakara toitte	5	1
Desukara	5	5
Sorede	0	23
Sokode	0	2
Soredewa	2	1
Soreyue	1	2
Soreni	4	22
Mata	28	22
Sono ue	3	10
Aruiwa	0	3
Shikamo	4	3
Konoyouni, Koushite	5	6
Tokorode	0	1
Soshite, Sorekara	14	19
Tsumari, Sunawachi	12	8
รวม	**139**	**232**

ตารางที่ 1 เป็นผลที่ผู้วิจัยได้ทดลองสำรวจการใช้คำสันธาน[1] ในเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเปรียบเทียบกับชาวญี่ปุ่น โดยใช้ฐานข้อมูลเรียงความภาษาญี่ปุ่นของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ (Nihongo gakushuusha ni yoru nihongo sakubun to, sono bogoyaku to no taiyaku Database, ver. 2 (2001)) รวบรวมโดยสถาบันวิจัยภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ (Kokuritsu kokugo kenkyuujo) โดยเรียงความหนึ่งเรื่องมีความยาวประมาณ 800 ตัวอักษร ฐานข้อมูลดังกล่าวบรรจุในรูปแบบแผ่นซีดีรอม และมีการเก็บข้อมูลเรียงความของชาวญี่ปุ่น เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเพียงบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่[2] ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (ความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับกลางและระดับสูง) จำนวน 43 คน และข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นจำนวน 44 คน

ผลในตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้คำสันธานเชื่อมประโยคมากกว่าชาวญี่ปุ่นผู้เป็นเจ้าของภาษามาก โดยเฉพาะคำเช่น Demo, Dakara, Sorede, Soreni

ตัวอย่างที่ 1 และ 2 ต่อไปนี้นำมาจากเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ซึ่งมีการใช้คำสันธานเชื่อมแทบทุกประโยค

1) Watashi no oji wa izen tabako o hidoku suimashita. Ichinichi ni yonjuppon ijou mo suimashita. <u>Keredemo</u> ni san nen mae ni oji wa haigan deshita. <u>Sorede</u> tabako o yamenakereba narimasen. <u>Shikamo</u> sono toki mainichi byouin e itte, ooku no kusuri o nomanakereba narimasen deshita. [TH007J.TXT]

2) (การสูบบุหรี่จัดอาจเป็นสาเหตุของมะเร็งปอด) <u>Mata,</u> tabako no kemuri no nioi wa totemo kusai desu. <u>Sorede,</u> watashi wa koukyou no basho de tabako o suwanai hou ga ii da to omoimasu. <u>Soshite,</u> tabako no komaasharu ni tsuite wa kodomo ni warui eikyou o ataeru kara, terebi de housou dekinai youni suru beki desu. <u>Shikashi,</u> tabako o yameru koto o sokushin shita hou ga ii da to omoimasu. <u>Tsumari,</u> tabako o suu koto no warui ten ya tabako o suu kanja no kenkou joutai o terebi de housou suru beki desu. [TH101J.TXT]

---

[1] ในที่นี้ผู้วิจัยสำรวจเฉพาะคำสันธานเชื่อมระหว่างประโยคเท่านั้น มิได้สำรวจคำสันธานเชื่อมคำหรือเชื่อมอนุประโยค เช่น '(N) to (N)' '~kara,~' นอกจากนี้ ตารางที่ 1 แสดงเฉพาะคำสันธานหลัก ๆ มิได้แสดงคำสันธานที่ไม่ค่อยมีการใช้และคำที่ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าเป็นคำสันธานหรือไม่ เช่น 'Sorega' 'Soreo'

[2] ฐานข้อมูลเรียงความดังกล่าว มีการกำหนดให้ผู้เขียนเรียงความเลือกเขียนหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งจากสองหัวข้อคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และอธิบายเกี่ยวกับประเพณีหรืองานเทศกาลในประเทศของท่าน ผู้วิจัยเห็นว่าการเขียนแสดงความคิดเห็นและการอธิบายอาจมีลักษณะการเขียนแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้จึงจำกัดเฉพาะเรียงความแสดงความคิดเห็น

จริงอยู่ที่การใช้คำสันธานเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์มากในการโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคหรือย่อหน้า แต่สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการเน้นในบทความนี้คือ ในภาษาญี่ปุ่น การใช้คำสันธานมากเกินไปอาจกลับทำให้งานเขียนนั้นไม่กระชับ อ่านยาก และที่สำคัญคือทำให้ภาษาญี่ปุ่นไม่เป็นธรรมชาติ

นอกจากนี้ การเชื่อมประโยคไม่ใช่ทำได้ด้วยการใช้คำสันธานเท่านั้น ยังมีอีกหลายวิธีที่สามารถใช้เชื่อมประโยคหรือเชื่อมความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อไป ในข้อ 2 จะกล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับการ 'ไม่ใช้' หรือการละคำสันธานในภาษาญี่ปุ่น ข้อ 3 จะกล่าวถึงคำอธิบายเกี่ยวกับการเชื่อมประโยคในตำราเรียงความภาษาญี่ปุ่นสำหรับชาวต่างชาติ ว่ามีการอธิบายอย่างไรบ้าง ส่วนข้อ 4 จะกล่าวถึงกลวิธีอื่นที่ใช้ในการเชื่อมประโยคนอกเหนือจากคำสันธาน โดยจะศึกษาในแง่โครงสร้างประโยคและการใช้รูปแทน และสุดท้าย ข้อ 5 เป็นบทสรุป

2. การละคำสันธานในภาษาญี่ปุ่น

คำสันธานในภาษาญี่ปุ่นเป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่มีการวิจัยกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในภาษาญี่ปุ่นมีคำสันธานเป็นจำนวนมากและมีหลายคำที่มีวิธีการใช้คล้ายคลึงกัน นักวิชาการบางส่วนมีความคิดว่าควรใช้คำสันธานเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคหรืออนุประโยคเป็นอย่างยิ่ง เช่น Noguchi Yukio (2002) ซึ่งกล่าวเน้นว่าในงานวรรณกรรมไม่นิยมใช้คำสันธานก็จริง แต่งานเขียนประเภทบรรยายหรือความเรียงควรใช้คำสันธานเชื่อมเป็นอย่างยิ่ง แต่ในความเป็นจริง งานเขียนทั่วไปของชาวญี่ปุ่น (ไม่เฉพาะงานวรรณกรรม) ล้วนแต่มีการใช้คำสันธานไม่มากนัก ตัวอย่างต่อไปนี้นำมาจากเรียงความของชาวญี่ปุ่น เป็นการเขียนโดยแทบไม่ใช้คำสันธานเชื่อมประโยคเลย

3) Watashi wa tabako o suimasu. Ichinichi ni hitohako gurai de, hebii sumookaa dewa arimasen ga, tabako wa suki desu. Sonna watashi ni totte, kitsuen no kisei wa konomashiku arimasen. [-JP003J.TXT]

4) Nihon de wa kitsuensha no tachiba ga semaku natte kara hisashii. Kenkou buumu naru mono ga nihon ni oshiyosete kite irai, tokuni tabako ni kanshite no kazeatari ga tsuyoku natte kite iru. Kitsuen supeesu no secchi ya kin-entaimu no dounyuu, moshikuwa tsuneni kin-en to iu basho mo mirareru youni natte iru. Korera wa hikitsuensha ni totte wa hijouni arigatai hanashi to natte iru. Jibun mo hikitsuensha dakara kono youna koto wa hijouni arigataku omotte iru. [JP009J.TXT]

นอกจากนี้ มีนักภาษาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่อธิบายว่า ไม่จำเป็นต้องใช้คำสันธานเชื่อมประโยคเสมอไป คำสันธานสามารถละได้ เช่น Ichikawa Takashi (1978), Kindaichi Haruhiko (1988), Nishida

Naotoshi (1992), Sakuma Mayumi (1996) นักวิชาการชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า ภาษาญี่ปุ่นดั้งเดิมไม่ค่อยมีการใช้คำสันธานเชื่อมประโยคนัก เพิ่งเริ่มมีการใช้คำสันธานมากขึ้นตั้งแต่ยุคกลาง (ราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16) เป็นต้นมา และว่ากันว่า คำว่า "คำเชื่อมประโยค" (Setsuzoku suru goku) เพิ่งเริ่มปรากฏใช้ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับชาวญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1958 นี้เอง (Shida Tomoko (1989) : 287)

Ichikawa Takashi (1978) ได้สำรวจเกี่ยวกับการละคำสันธาน โดยยกตัวอย่างประโยคที่มีคำสันธาน และให้นักศึกษามหาวิทยาลัยสตรีจำนวน 65 คนตอบว่า คิดว่าประโยคเหล่านั้นสามารถละคำสันธานได้หรือไม่ ผลการสำรวจพบว่า ในบางกรณี เช่น คำสันธาน Mata และ Ippou ในประโยคตัวอย่างที่ 5 และ 6 มีผู้ตอบว่า <u>สามารถละได้</u>สูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ และ 95 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ[3]

5) Kare wa atama mo yoi. <u>Mata,</u> kenkou ni mo megumarete iru.

6) Ani wa migi no michi o eranda. <u>Ippou,</u> otouto wa hidari no michi o eranda.

(Ichikawa (1978))

ส่วน Kindaichi Haruhiko(1988) ถึงกับกล่าวว่า "หากมีคนท้าพนันเป็นเงินหนึ่งล้านเยนว่า ในหนึ่งวันให้พูดโดยห้ามใช้คำประเภทหนึ่งประเภทใด (Part of Speech) เลย (เช่น ห้ามใช้คำนามหรือคำกริยาทั้งวัน—ผู้วิจัยอธิบายเสริม) ตนคงทำไม่ได้ แต่ยกเว้นคำสันธาน ซึ่งตนมั่นใจว่าสามารถพูดโดยไม่ใช้คำสันธานเลยได้" (น. 140)

ดังที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการเชื่อมประโยคด้วยคำสันธานมิใช่สิ่งที่จำเป็นเสมอไปในภาษาญี่ปุ่นในหลาย ๆ กรณี ถึงแม้ไม่มีคำเชื่อม เนื้อความก็ช่วยให้ผู้อ่านสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคได้ กล่าวคือ ผู้เขียนสามารถเชื่อมประโยคด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การเรียงลำดับเนื้อหา หรือการใช้รูปแทนต่าง ๆ เช่น คำสรรพนาม คำบ่งชี้ (Kore/Sore/Are หรือ Kono/Sono/Ano + คำนาม) เป็นต้น (Ichikawa (1978) และ Shida(1989))

3. คำอธิบายเกี่ยวกับการเชื่อมประโยคในตำราเรียงความภาษาญี่ปุ่น

การที่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีแนวโน้มใช้คำสันธานเป็นจำนวนมากดังได้กล่าวในข้อ 1 นั้น น่าจะเป็นผลจากการเรียนการสอนเรียงความที่มักเน้นการใช้คำสันธานเป็นหลัก

จากการสุ่มสำรวจตำราสอนเรียงความสำหรับผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ ผู้วิจัยพบว่าตำราส่วนใหญ่เน้นอธิบายการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนอธิบายคนหรือสิ่งของ การเขียนเล่าเหตุการณ์ การเขียนเล่าประสบการณ์ การเขียนแสดงความคิดเห็น ฯลฯ รวมทั้งการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในการเขียน การขึ้นย่อหน้า การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นต้น ถึงแม้จะมีการกล่าวถึงการเชื่อมประโยคบ้าง แต่ส่วนใหญ่มักเน้นอธิบาย

[3] มิได้หมายความว่าคำสันธาน Mata และ Ippou สามารถละได้ในทุกกรณี การละได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับบริบทและสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อด้วย

เกี่ยวกับการใช้คำสันธานเชื่อมประโยคหรืออนุประโยคแทบทั้งสิ้น เช่น ตำรา 'Nihongo no sakubun gijutsu Chuu~joukyuu' กล่าวในหัวข้อ "สำนวนในการเชื่อม" โดยอธิบายเฉพาะคำสันธานเชื่อมประโยคและอนุประโยคเป็นหลัก เช่น Sono Ato, Ippou, ~kara de aru แต่มิได้กล่าวถึงวิธีเชื่อมประโยคชนิดอื่นเลย

ตำราที่มีการกล่าวถึงการเชื่อมประโยคด้วยวิธีอื่นนอกเหนือจากคำสันธานมีน้อยมาก เช่น 'Ryuugakusei no tame no ronritekina bunshou no kakikata' กล่าวในหัวข้อ "การโยงเหตุและผลในงานเขียน" ว่า ต้องมีการโยงทั้งในด้านเนื้อหาของสิ่งที่เขียนและใช้คำบ่งชี้ สำนวนเชื่อมประโยค (คำสันธาน) ให้ถูกต้อง โดยมีการยกตัวอย่างคำสันธานเชื่อมประโยคและอนุประโยค เช่น คำสันธานแสดงเหตุผล คำสันธานแสดงการเปลี่ยนไปสู่หัวข้อใหม่ ฯลฯ ค่อนข้างมาก แต่แทบไม่มีการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้คำบ่งชี้หรือวิธีเชื่อมประโยคอื่นนอกเหนือจากนี้

ตำราที่มีการกล่าวถึงการ 'ไม่ใช้' คำสันธานคือ 'Nihongo sakubun II —Chuukyuu kouki kara joukyuu made no sakubun to ronbun sakuhou—' โดยในหัวข้อการเขียนเรียงความให้เข้าใจง่าย มีคำอธิบายว่า ในการเขียนเรียงความ ผู้เขียนควรเรียงลำดับเนื้อหาให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และกล่าวตอนหนึ่งว่า งานเขียนในภาษาญี่ปุ่นไม่นิยมแสดงความเป็นเหตุเป็นผลชัดเจน งานเขียนที่ดีต้องไม่ใช้คำสันธานมาก บทความประเภทเดียวในภาษาญี่ปุ่นที่มีการใช้คำสันธานมากคือบทความทางวิชาการ เนื่องจากต้องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคให้ชัดเจน ส่วนงานเขียนอื่น ๆ (มิใช่บทความทางวิชาการ) หากใช้คำสันธานมากเกินไปจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเนื้อความแข็งกระด้างและอ่านยาก (น. 102) คณะผู้เขียนตำราเล่มดังกล่าวยังอธิบายว่า คำศัพท์ในย่อหน้าก่อนหน้าหรือบริบทจะมีส่วนช่วยในการเชื่อมประโยคแทนคำสันธานได้ แต่มิได้อธิบายรายละเอียด

ดังจะเห็นได้ว่าตำราส่วนใหญ่กล่าวถึงการเชื่อมประโยคด้วยคำสันธานเป็นหลัก ตำราบางเล่มอาจมีการกล่าวถึงความสำคัญของเนื้อความหรือคำบ่งชี้ว่ามีส่วนช่วยในการโยงความ แต่มิได้อธิบายรายละเอียด แต่จากผลการวิจัยทางภาษาศาสตร์ในช่วงหลายสิบปีมานี้พบว่าการเชื่อมประโยคยังมีวิธีอื่นอีกหลายวิธี ผู้วิจัยจึงคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์มากหากสามารถนำผลวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมประโยคหรือการโยงความมาเป็นแนวในการวิเคราะห์เรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเพื่อพัฒนาผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นให้สามารถเขียนเรียงความได้เป็นธรรมชาติและใกล้เคียงเจ้าของภาษามากขึ้น

4. กลวิธีเชื่อมประโยคชนิดอื่นนอกจากคำสันธาน

จากการศึกษาวิเคราะห์การเชื่อมประโยคในเรียงความของชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยซึ่งรวบรวมโดยสถาบันวิจัยภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ดังได้กล่าวในหัวข้อ 1 พบว่าสิ่งที่แตกต่างและน่าจะเป็นปัจจัยทำให้เรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยไม่เป็นธรรมชาติเหมือนเจ้าของภาษา มีสองประเด็นหลักคือ

4.1 โครงสร้างประโยค

4.2 การใช้รูปแทน

เนื่องจากหน้ากระดาษจำกัด ในบทความนี้จะขอเน้นข้อ 4.1 เป็นหลัก ส่วน 4.2 จะขออธิบายเพียงคร่าว ๆ

4.1 โครงสร้างประโยค

ก. การใช้ประโยคความเดียวและประโยคความซ้อน

กล่าวกันว่าการเขียนเรียงความที่ดี ผู้เขียนควรเลือกใช้ประโยคที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน จึงควรใช้ประโยคความเดียวเพื่อความเข้าใจง่าย (เช่น Noguchi Yukio (2002) : 159) แต่ในขณะเดียวกัน Noguchi ก็ยอมรับว่าหากใช้เฉพาะประโยคความเดียวมากเกินไป จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนงานเขียนนั้นเป็นเรียงความของเด็กนักเรียนระดับประถม (น. 160) แสดงว่าการใช้ประโยคความเดียวในเรียงความมาก (เกินไป) ย่อมมิใช่สิ่งดีเสมอไป

ประโยคความเดียว โดยเฉพาะประโยคความเดียวสั้น ๆ นอกจากจะเข้าใจง่ายแล้ว ยังอาจใช้เพื่อเน้นสิ่งที่ผู้เขียนต้องการอธิบายได้ดี (หากมีการใช้อย่างเหมาะสม) อย่างไรก็ตาม หากใช้มากเกินไป ย่อมทำให้ผู้อ่านสะดุดหรือเสียจังหวะในการอ่านได้ หากพิจารณาในแง่ความต่อเนื่องของเนื้อความ การใช้ประโยคความซ้อนสามารถสื่อความจำนวนมาก (กว่าประโยคความเดียว) ได้ภายในหนึ่งประโยค จึงน่าจะช่วยให้เนื้อความมีความต่อเนื่องมากกว่าประโยคความเดียว และยังช่วยให้สามารถลดการใช้คำสันธานเชื่อมประโยคลงได้อีกด้วย

จากการทดลองศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับชนิดประโยคที่ใช้ในเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผลการวิจัยของนักวิชาการชาวญี่ปุ่น (จะกล่าวต่อไปภายหลัง) พบว่าโครงสร้างประโยคที่ใช้ในเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติกับชาวญี่ปุ่นเจ้าของภาษา มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ลองสำรวจการใช้ประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน และอนุประโยคในเรียงความของชาวญี่ปุ่นและของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (ทั้งเรียงความของชาวญี่ปุ่นและชาวไทย หนึ่งเรื่องมีความยาวประมาณ 800 ตัวอักษร) ผลการสำรวจปรากฏดังตารางที่ 2

อนึ่ง การแบ่งเป็นประโยคชนิดความเดียว (Tanbun หมายถึง ประโยคที่มีภาคแสดงเพียงหนึ่งตัว) ประโยคความซ้อน (Fukubun หมายถึง ประโยคที่มีภาคแสดงมากกว่าหนึ่งตัว กล่าวคือ ประกอบขึ้นจากอนุประโยคมากกว่าหนึ่ง) และอนุประโยค (Setsuzokusetsu) เป็นการแบ่งตามเกณฑ์ของ Masuoka Takashi and Takubo Yukinori (1992)

ตัวอย่างของประโยคและอนุประโยคทั้งสามชนิดมีดังต่อไปนี้

ประโยคความเดียว : <u>Tarou ga gakkou e konakatta.</u>

ประโยคความซ้อน : <u>Tarou ga gakkou e konakatta node, hanako wa odoroita.</u>

อนุประโยค : <u>Tarou ga gakkou e konakatta node,</u> hanako wa odoroita.

ตารางที่ 2 จำนวนประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน และอนุประโยคในเรียงความ

	ประโยคความเดียว	**ประโยคความซ้อน**	**อนุประโยค**
JP (รวม 44 คน)	102	611	1716
จำนวนประโยค/อนุประโยค ต่อหนึ่งเรียงความ	2.32	13.89	39
TH (รวม 43 คน)	189	717	1545
จำนวนประโยค/อนุประโยค ต่อหนึ่งเรียงความ	4.4	16.67	35.93

JP หมายถึง ข้อมูลของชาวญี่ปุ่น

TH หมายถึง ข้อมูลของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

มีข้อน่าสังเกต 2 ประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง เมื่อพิจารณาจำนวนประโยคในเรียงความหนึ่งเรื่อง จะพบว่าในขณะที่ชาวญี่ปุ่นใช้ประโยครวมทั้งสิ้น 16.21 ประโยค (ประโยคความเดียว 2.32 + ประโยคความซ้อน 13.89) แต่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้ถึง 21.07 ประโยค (ประโยคความเดียว 4.4 + ประโยคความซ้อน 16.67) แสดงว่าโดยเฉลี่ยผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้จำนวนประโยคมากกว่าชาวญี่ปุ่นถึงเกือบ 5 ประโยค จึงเป็นจุดที่น่าสังเกตว่า ทั้งที่ความยาวเรียงความทั้งของชาวญี่ปุ่นและชาวไทยแทบไม่แตกต่างกัน แต่เหตุใดจำนวนประโยครวม (ประโยคความเดียว + ประโยคความซ้อน) ของชาวไทยจึงสูงกว่าของชาวญี่ปุ่น

ผู้วิจัยคาดว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวญี่ปุ่นใช้ประโยคความเดียวและประโยคความซ้อนรวมน้อยกว่าชาวไทย คือ การที่ชาวญี่ปุ่นนิยมใช้คำประสม(Jukugo ตัวอย่างที่ 7) หรือทำให้เป็นนามวลี ("คำนาม + คำช่วย + คำช่วย No + คำนาม" ดังตัวอย่างที่ 8 และ 9) จึงทำให้สามารถเขียนได้กระชับและลดจำนวนประโยคในเรียงความได้

7) Tabako wa shuryuu-en yori mo fukuryuu-en no hou ga kenkou ni gai o oyobosu to iwarete iru. Tsumari kitsuensha yori mo sono mawari no hito no hou ni yuugai na no de aru.

[-JP063J.TXT]

8) Kodomo e no aku eikyou. [-JP001J]

9) Koukyou no basho de no kitsuen. [JP002J.TXT]

และเมื่อพิจารณาจำนวนการใช้อนุประโยคในตารางที่ 2 ประกอบ จะเห็นว่าชาวญี่ปุ่นใช้อนุประโยคมากกว่าชาวไทย จึงน่าจะเป็นไปได้ว่าชาวญี่ปุ่นนิยมนำอนุประโยคหลาย ๆ ประโยครวบเข้าเป็นประโยคความซ้อน ทำให้จำนวนประโยครวมระหว่างประโยคความเดียวและความซ้อนน้อยกว่าชาวไทย

ข้อสังเกตประการที่สองคือ ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้ประโยคความเดียวถึง 4.4 ประโยคในเรียงความหนึ่งเรื่อง แต่ชาวญี่ปุ่นกลับใช้ประโยคความเดียวเพียง 2.32 ประโยค น้อยกว่าชาวไทยเกือบหนึ่งเท่า

เมื่อพิจารณาในแง่สัดส่วนการใช้ประโยคความเดียวและประโยคความซ้อนในเรียงความหนึ่งเรื่อง ชาวญี่ปุ่นใช้ประโยคความเดียว 2.32 ประโยค ใช้ประโยคความซ้อน 13.89 ประโยค ส่วนชาวไทยใช้ 4.4 และ 16.67 ประโยคตามลำดับ จึงอาจกล่าวคร่าว ๆ ได้ว่าโดยเฉลี่ยชาวญี่ปุ่นใช้ประโยคความเดียว 1 ประโยค และตามด้วยประโยคความซ้อนประมาณ 6 ประโยค ส่วนผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยโดยเฉลี่ยใช้ประโยคความเดียว 1 ประโยค และตามด้วยประโยคความซ้อนประมาณ 3.8 ประโยคเท่านั้น

การที่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติใช้ประโยคความเดียวมากกว่าชาวญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่พบในการวิจัยของ Higuchi Yuko (1996) และ Asai Mieko (2002) เช่นกัน โดย Higuchi ทำการวิจัยเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชั้นต้นชาติต่าง ๆ รวม 11 คน (ประกอบด้วยผู้เรียนจากไทย 2 คน และอีก 9 ชาติ เช่น อียิปต์ โคลัมเบีย อินโดนีเซีย อิสราเอล ฝรั่งเศส เป็นต้น ชาติละ 1 คน) ส่วน Asai ศึกษาเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชั้นสูงชาวจีนจำนวน 30 คน

จากการที่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีแนวโน้ม

1. ใช้คำสันธานเชื่อมประโยคในปริมาณมาก
2. ใช้ประโยคความเดียวในปริมาณมาก
3. ใช้อนุประโยคน้อยกว่าชาวญี่ปุ่น

ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นใช้คำสันธานเชื่อมประโยคและประโยคความเดียวน้อย (กว่าชาวไทย) และนิยมใช้อนุประโยค (หลาย ๆ ประโยคมารวมเป็นประโยคความซ้อน) หากเราทำการสอนผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยให้รวบเนื้อความในประโยคความเดียว 2 หรือ 3 ประโยค (ที่มีความสัมพันธ์กัน) เขียนให้อยู่ในรูปประโยคความซ้อนน่าจะช่วยให้งานเขียนนั้นกะทัดรัด เป็นธรรมชาติและใกล้เคียงเจ้าของภาษามากขึ้น

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นตัวอย่างจากเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

10) (กล่าวถึงโทษของบุหรี่) Hitotsume wa kenkou ni warui koto desu. Tabako ni nikochin ga fukumarete imasu. Nikochin wa kokyuukikei no kinou o sokonemasu. [TH007J.TXT]

11) (ควรออกกฎห้ามสูบบุหรี่ในบริษัท ร้านอาหาร หรือรถเมล์ รถไฟ) Sono tokoro wa koukyou no basho desu kara, tabako o suu hito to suwanai hito ga arimasu. Tatoe, kin-en no basho ga arimasu. Tokidoki tabako no kemuri o nioimasu. Sono kemuri wa meiwaku da to omoimasu.

[TH013BJ.TXT]

12) (สมัยเป็นเด็ก ฉันเคยถามพ่อว่าทำไมจึงสูบบุหรี่ พ่อตอบว่าเพื่อคลายเครียด พ่อกล่าวว่าบุหรี่เป็นของสำหรับผู้ใหญ่) Sono toki, watashi wa ichinichi-mo hayaku otona ni naritakatta desu. Nannenkan tachimashita. Watashi wa nijuu-issai no josei desu. Mou otona ni naru to omoimasu.

[TH067J.TXT]

การใช้ประโยคความเดียวสั้น ๆ (และใช้คำศัพท์ตัวเดิมซ้ำ ๆ) หลายประโยคติดต่อกันดังตัวอย่างข้างต้นนี้ ไม่พบในเรียงความของชาวญี่ปุ่นเลย ถึงแม้ประโยคเหล่านี้จะผิดไวยากรณ์น้อยมากหรือไม่ผิดเลย แต่มิใช่ลักษณะการเขียนที่เป็นธรรมชาติของชาวญี่ปุ่น

การเชื่อมประโยคสามารถทำได้หลายวิธี จึงเป็นการยากที่จะบอกว่าควรเชื่อมประโยคเหล่านี้อย่างไร ตัวอย่างการแก้ที่เสนอต่อไปนี้จึงเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น

10') (เชื่อมเป็นประโยคความซ้อน)

Tabako ni wa nikochin ga fukumarete imasu<u>ga</u>, nikochin wa kokyuukikei no kinou o sokoneru nodesu.

10") (เชื่อมโดยทำเป็นอนุประโยคขยายคำนาม)

<u>Tabako ni fukumarete iru</u> nikochin wa kokyuukikei no kinou o sokoneru.

11') (เชื่อมเป็นประโยคความซ้อน)

Kin-en no basho ga arimasu <u>ga</u>, tokidoki tabako no kemuri no nioi ga shimasu.

11") (นำข้อความในสองประโยคมารวมกันเป็นประโยคความเดียวหนึ่งประโยค)

Tokidoki kin-en no basho demo, tabako no kemuri no nioi ga shimasu.

12') (เชื่อมเป็นประโยคความซ้อน)

Nannenkan <u>tachi,</u> watashi wa nijuu-issai ni narimashita. Mou otona da to omoimasu.

จากผลสำรวจในตารางที่ 2 การใช้อนุประโยคของชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยต่างกันเพียง

ประมาณ 3 (อนุ) ประโยค ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่มากนัก แต่เมื่อศึกษาละเอียดโดยแบ่งอนุประโยคเป็นชนิดย่อย 4 ชนิด จะพบว่าอนุประโยคชนิดที่ชาวญี่ปุ่นนิยมใช้มากแต่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีการใช้น้อยมากคือชนิดที่เรียกว่า Heiretsusetsu (Coordinate clause) ซึ่งจะขอกล่าวรายละเอียดเรื่องนี้ในหัวข้อต่อไป

ข. การใช้อนุประโยค

อนุประโยคในประโยคความซ้อนสามารถแบ่งได้เป็น Heiretsusetsu (Coordinate clause) และ Juuzokusetsu (Subordinate clause) โดย Juuzokusetsu ยังสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 3 ประเภทตามเกณฑ์การแบ่งของ Masuoka Takashi and Takubo Yukinori (1992) คือ Fukushisetsu, Hosokusetsu และ Rentaisetsu

อนุประโยค	ตัวอย่าง
1. Heiretsusetsu	Hanako wa shi o kaki, Tarou wa kyoku o tsuketa.
2. Juuzokusetsu	
2.1 Fukushisetsu	Jikan ga areba, shusseki shimasu.
2.2 Hosokusetsu	Kanji o oboeru no wa muzukashii.
2.3 Rentaisetsu	Tarou ga totta shashin ga suki da.

Heiretsusetsu หมายถึง อนุประโยคซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกันและนำมาเชื่อมต่อกัน (ในตัวอย่าง เป็นการเชื่อมอนุประโยค 'Hanako wa shi o kaita' และ 'Tarou wa kyoku o tsuketa')

ส่วน Fukushisetsu หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นคำขยายของภาคแสดงในประโยคหลัก (main clause) (ในตัวอย่าง อนุประโยค 'Jikan ga areba' (หากมีเวลา) เป็นการแสดงเงื่อนไขของเนื้อความในประโยคหลัก 'shusseki shimasu' (จะไปงาน (เช่น งานปาร์ตี้))

Hosokusetsu หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของภาคแสดงในประโยคหลัก และท้ายสุด Rentaisetsu หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม

ผู้วิจัยได้ทดลองสำรวจการใช้อนุประโยคทั้ง 4 ประเภทในเรียงความของชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อนุประโยคชนิดต่าง ๆ ในประโยคความซ้อน

	Heiretsusetsu	Fukushisetsu	Hosokusetsu	Rentaisetsu
JP (รวม 44 คน)	311 (18.21%)	459 (26.75%)	488 (28.44%)	458 (26.7%)
จำนวนอนุประโยคต่อหนึ่งเรียงความ	7.06	10.43	11.09	10.41
TH (รวม 43 คน)	161 (10.42%)	408 (26.41%)	539 (34.89%)	429[4] (27.77%)
จำนวนอนุประโยคต่อหนึ่งเรียงความ	3.74	9.49	12.53	9.98

JP หมายถึง ข้อมูลของชาวญี่ปุ่น

TH หมายถึง ข้อมูลของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีการใช้อนุประโยคทั้งสามชนิด (ยกเว้น Heiretsusetsu ซึ่งต่อไปขอเรียกว่า Coordinate clause) ในปริมาณที่ไม่แตกต่างจากชาวญี่ปุ่นนัก แต่ใช้ Coordinate clause น้อยกว่าชาวญี่ปุ่นถึงเกือบหนึ่งเท่า

อนุประโยคชนิด Coordinate clause นี้มีความซับซ้อนน้อย กล่าวคือเป็นการนำอนุประโยคมาเชื่อมเข้าด้วยกันเท่านั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลำดับคำดังกรณีของอนุประโยคขยายคำนาม (Rentaisetsu) (การทำเป็นอนุประโยคขยายคำนามในภาษาญี่ปุ่น ต้องนำอนุประโยคมาวางหน้าคำนามที่ขยาย) และไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับประโยคหลักดังกรณีของอนุประโยคชนิด Fukushisetsu และ Hosokusetsu จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นอนุประโยคที่ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วสามารถเข้าใจได้โดยง่าย จึงนับว่าเป็นกลวิธีเชื่อมประโยคที่ดีมากวิธีหนึ่ง

ดังนั้น หากผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีการนำประโยคความเดียว(ที่มีความสัมพันธ์กัน)มาเชื่อมเป็น Coordinate clause ได้ น่าจะช่วยให้เรียงความของนักศึกษาชาวไทยมีความกะทัดรัด เป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับเรียงความของเจ้าของภาษามากขึ้น ดังตัวอย่างที่ 10' ถึง 12' ซึ่งได้กล่าวไปแล้ว

ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างการเชื่อมประโยคโดยใช้ Coordinate clause ของชาวญี่ปุ่นเพิ่มเติม

13) Chiisai kodomo tachi wa ima shuu-i kara no kemuri o sutte gai ga karada ni chikuseki <u>sare</u>, otona ni naru to kondo wa otona o mite kita toori ni jibun jishin ga kitsuen <u>shi,</u> gai o sarani chikuseki suru nodesu. [JP002J.TXT]

[4] 8 ตัวอย่างของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (จากทั้งหมด 1545 ตัวอย่าง) ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มได้เนื่องจากเป็นการใช้ผิด

14) Kinnen, kitsuen ni tsuite samazamana iken ga tobikatte iru ga, kisei ni sansei ka hantai ka to towaretara, watashi wa hantai no tachiba de aru. [-JP020J.TXT]

15) Tabako wa jibun hitori de dare ni mo meiwaku o kakezuni suu beki de ari, koukyou no basho de no kitsuen wa kibishiku kisei sareru beki de aru. [-JP048J.TXT]

Coordinate clause ที่ชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยนิยมใช้มากที่สุด 5 อันดับแรกปรากฏผลดังตารางที่ 4 มีข้อน่าสังเกตว่า ในขณะที่ Coordinate clause ซึ่งชาวญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุดคือ (V.)~te โดยใช้ควบคู่ไปกับรูป Renyou แต่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยกลับใช้เพียงรูปเดียวคือ (V.)~te โดยใช้มากถึงเกือบครึ่งหนึ่งของ Coordinate clause ทั้งหมด และมีการใช้รูป Renyou น้อยมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ควรสอนผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นให้รู้จักใช้รูป Renyou ด้วยเพื่อให้มีความหลากหลายในการเชื่อมประโยค

ตารางที่ 4 อนุประโยคชนิด Coordinate clause ซึ่งมีอัตราการใช้สูงสุด 5 อันดับแรก

ลำดับ	เรียงความชาวญี่ปุ่น	จำนวน (%)	เรียงความผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย	จำนวน (%)
1	(V.)~te (แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง เป็นต้น)	84(27.01%)	(V.)~te (แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง เป็นต้น)	73(45.3[illegible]%)
2	Renyou form	66(21.22%)	Ga (แสดงความขัดแย้ง)	46(28.57%)
3	Ga (แสดงความขัดแย้ง)	59(18.97%)	Tari	10(6.21%)
4	Shi (แสดงความคล้อยตาม)	40(12.86%)	Shi (แสดงความคล้อยตาม)	9(5.59%)
5	Ga (เกริ่น, ให้ข้อมูลเสริม)	24 (7.78%)	De (รูปเชื่อมประโยคของ Desu)	8(4.97%)
	Coordinate clauses ทั้งหมด	**311**	**Coordinate clauses ทั้งหมด**	**161**

ค. การใช้อนุประโยคขยายคำนาม

การใช้อนุประโยคขยายคำนาม (Relative Clause หรือ Rentaisetsu ในภาษาญี่ปุ่น) เป็นการเชื่อมประโยคอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมากในภาษาญี่ปุ่น ดังมีงานวิจัยจำนวนมากระบุว่าภาษาญี่ปุ่นมีการใช้อนุประโยคขยายคำนามในปริมาณค่อนข้างมาก (เช่น Teramura Hideo(1980), Collier-Sanuki (1993))

จากผลสำรวจในตารางที่ 3 จะเห็นว่าทั้งชาวญี่ปุ่นและผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้อนุประโยคขยายคำนามในปริมาณไม่ต่างกันนัก ผู้วิจัยได้ลองเก็บข้อมูลโดยแบ่งอนุประโยคขยายคำนามออกเป็น 4 ประเภทตามเกณฑ์ของ Masuoka Takashi and Takubo Yukinori (1992) คือ

1) อนุประโยคขยายคำนามชนิดเฉพาะเจาะจง (Gentei) หมายถึง อนุประโยคซึ่งทำหน้าที่จำกัดขอบเขตของคำนามที่อนุประโยคขยายให้แคบลง เช่น Hon o motte kita hito wa te o agete kudasai (คนที่เอาหนังสือมากรุณายกมือขึ้น)

2) อนุประโยคขยายคำนามชนิดไม่เฉพาะเจาะจง (Higentei) หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่เพียงให้ข้อมูลเสริม มิได้จำกัดขอบเขตของคำนามให้แคบลงแต่อย่างใด เช่น Hon o motte kita yamadasan wa te o ageta. (คุณยามาดะซึ่งเอาหนังสือมายกมือขึ้น (ในบริบทที่ ณ สถานที่นั้นมีคนชื่อยามาดะเพียงคนเดียว))

3) อนุประโยคขยายคำนามชนิดที่ใช้อธิบายเนื้อหาของคำนามที่ขยาย (Naiyousetsu) เช่น Kare ga korosareta to iu uwasa (ข่าวที่ว่าเขาถูกฆ่าตาย)

4) อนุประโยคขยายคำนามที่ใช้กับคำนามซึ่งมีความหมายไม่แน่นอนบางประเภท เช่น ~mae, ~ue (Soutaimeishi no shuushokusetsu) เช่น Suzukisan ni au mae ni, yamadasan to soudan shite oita hou ga yoi. (ก่อนที่จะไปพบคุณซูซูกิ ควรปรึกษาคุณยามาดะก่อน)

ตารางที่ 5 อนุประโยคขยายคำนาม

ลำดับ	เรียงความชาวญี่ปุ่น	จำนวน (%)	เรียงความผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย	จำนวน (%)
1	Gentei	300(65.5%)	Gentei	318(74.13%)
2	Naiyousetsu	100(21.83%)	Naiyousetsu	105(24.48%)
3	Higentei	52(11.35%)	Higentei	4(0.93%)
4	Soutaimeishi no shuushokusetsu	6(1.31%)	Soutaimeishi no shuushokusetsu	2(0.47%)
		458		**429**

จากผลในตารางที่ 5 ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นมีการใช้อนุประโยคชนิดไม่เฉพาะเจาะจง (Higentei) อยู่บ้างแม้จะไม่มากนัก (ประมาณ 11%) แต่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้อนุประโยคชนิดดังกล่าวน้อยมาก เพียง 4 ครั้ง คิดเป็นไม่ถึง 1% คาดว่าสาเหตุคงเนื่องมาจากการที่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมิได้ตระหนักถึงหน้าที่ของอนุประโยคชนิด Higentei นี้ว่าสามารถใช้แสดงความหมายได้หลากหลายมาก เช่น ใช้เน้นข้อมูลให้ผู้อ่านตระหนักในตัวอย่างต่อไปนี้

16) (Tabako o) suitai hito wa jibun no ishi de kimeraremasu ga, hikitsuensha wa kokyuu shite ireba suitakunai kemuri o isshoni sutte shimau ba-ai mo arimasu. [-JP017J.TXT]

ในตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อคือ "ตราบใดที่ผู้ไม่สูบบุหรี่ยังคงหายใจ ก็อาจต้องสูดควันบุหรี่เข้าไปพร้อมกันด้วย" (hikitsuensha wa kokyuu shite ireba kemuri o isshoni sutte shimau ba-ai mo arimasu.) ในขณะเดียวกันก็ต้องการเสริมข้อมูลให้ผู้อ่านตระหนักคือ "(ทั้ง ๆ ที่) ไม่อยากสูดควันบุหรี่เข้าไป" (kemuri o suitakunai) ผู้เขียนเรียงความจึงทำการเชื่อมประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยแปลงประโยคหลังให้อยู่ในรูปอนุประโยคขยายนาม เนื่องจากทั้งสองประโยคมีคำนามร่วมกันคือ "ควันบุหรี่" (kemuri) การเชื่อมเช่นนี้ทำให้ประโยคกะทัดรัดขึ้น และการใช้อนุประโยคขยายคำนาม "ควันบุหรี่ที่ไม่อยากสูดเข้าไป" (suitakunai kemuri) ยังเป็นการทำให้เกิดการเปรียบเทียบกับอนุประโยคก่อนหน้านี้คือ "คนที่อยากสูบ" (suitai hito) อีกด้วย

นอกจากใช้เพื่อให้ข้อมูลเสริมแล้ว อนุประโยคขยายคำนามชนิดนี้ยังอาจใช้เพื่อแสดงสาเหตุ/เหตุผลของเนื้อความในประโยคหลัก (ตัวอย่าง 17) แสดงเหตุการณ์ที่เกิดต่อเนื่องกับ(เกิดก่อน)ภาคแสดงในประโยคหลัก(ตัวอย่าง 18) แสดงสภาพของคำนามขณะที่คำนามนั้น ๆ ทำกริยาในประโยคหลัก(ตัวอย่าง 19) แสดงความขัดแย้งกับเนื้อความในประโยคหลัก (ตัวอย่าง 20) และแสดงวัตถุประสงค์ว่าประธานของประโยคทำกริยาในประโยคหลักเพื่อสิ่งใด (ตัวอย่าง 21) ได้

17) Koredake sekai ni hirogatte shimatta tabako o imasara houritsu de kisei suru no wa genjitsuteki ni kangaete fukanou da[-JP035J.TXT]

18) Choushoku o tabeta ooshita wa isogi no shigoto o shi ni kaisha ni modotta.
(Iori Isao et al(2001))

19) Mukou kara ookina nimotsu o motta Chin san ga yatte kita. (Iori Isao et al(2001))

20) Itsumo wa mago ni amai sofu ga, sono toki bakari wa kibishii koe de kippari to itta.(Masuoka Takashi (1995))

21) Jibun no tsumi o karuku shitai shuhan ga tomodachi nado ni sekinin o nasuritsuketa.
(Okutsu Keiichirou (1997))

การใช้อนุประโยคชนิด Higentei เหล่านี้สามารถพบได้ในงานเขียนทั่วไปในภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งหนังสือพิมพ์ หรือความเรียงต่าง ๆ มิได้จำกัดเฉพาะงานวรรณกรรมเท่านั้น Teramura Hideo (1980, น. 247) ได้อธิบายว่านี่เป็นเอกลักษณ์ของภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากชาวญี่ปุ่นไม่นิยมระบุความเป็นเหตุผล ความรู้สึกขัดแย้ง ฯลฯ อย่างชัดแจ้ง แต่นิยมให้ผู้อ่านตีความจากบริบทเองมากกว่า

4.2 การใช้รูปแทน

นอกจากการเชื่อมประโยคและอนุประโยคดังได้กล่าวในข้อ 4.1 แล้ว การใช้กลไกในการเชื่อมโยงความ

(cohesive device) เช่น การใช้คำสรรพนาม คำบ่งชี้ หรือแม้แต่การละ (ellipsis) ก็มีส่วนช่วยโยงความหรือเชื่อมประโยคเข้ากับประโยคก่อนหน้าได้ (Halliday and Hasan (1985)) ไม่จำเป็นต้องใช้คำสันธานเสมอไป

จากการศึกษาเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย พบว่ามีการใช้คำศัพท์เดิม ๆ ซ้ำเป็นจำนวนมาก การใช้คำศัพท์ตัวเดิมซ้ำ ๆ มากเกินไปย่อมนำมาสู่ความเยิ่นเย้อ ไม่น่าอ่าน เช่นตัวอย่างที่ 22

22) Chichi wa tabako o suttemo, tabako o suu koto wa yokunai to watashi ni yoku iimashita. Chichi wa moshi ima made tabako o sutta koto ga nakattara, korekara tabako o suwanai ga, tabako o suttara, yameru koto wa taihen da to watashi ni iimashita.

[TH057J.TXT]

ตัวอย่างที่ 23 ถึง 25 เป็นตัวอย่างจากเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ตัวอย่างที่ 23 อาจใช้คำสรรพนาม Karera แทน Tomodachi to shinseki ตัวอย่างที่ 24 อาจละคำว่า Tabako no ได้ เนื่องจากใช้เพียงคำว่า Nioi ก็ทราบชัดเจนว่าหมายถึง “ควันบุหรี่”

ส่วนตัวอย่างที่ 25 อาจแทนอนุประโยคขยายนาม Tabako o suu koto o teikou suru (demo no) ด้วยคำบ่งชี้คือ Sono ได้

23) Watashi no tomodachi to shinseki no naka de tabako o suu hito mo iru. Watashi wa tomodachi to shinseki ni tabako ga kirai to itta. [TH037J.TXT]

24) Watashi wa tabako ga totemo kirai desu. Tabako no nioi wa totemo kusai desu.

[TH054J.TXT]

25) Saikin tai de wa, tabako o suu koto o teikou suru demokoushin ni tsuite no katsudou ga takusan arimasu. tabako o suu koto o teikou suru demo no houhou wa iroiro arimasu.

[TH051J.TXT]

กรณีที่ไม่อาจใช้รูปแทน เช่น คำสรรพนาม คำบ่งชี้ หรือการละได้ แทนที่จะใช้ศัพท์คำเดิมซ้ำ ๆ บางครั้งชาวญี่ปุ่นจะใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้างกว่า (ตัวอย่างที่ 26 Koohii (กาแฟ)→Nomimono (เครื่องดื่ม)) หรือใช้คำที่ความหมายคล้ายคลึงกัน (ตัวอย่างที่ 27 Iibun → Iken → Kangae)

นอกจากนี้ ยังอาจใช้คำประเภท Ryousha (ทั้งคู่), Zensha/Kousha (ฝ่ายแรก/ฝ่ายหลัง), Dou~(คน/สิ่งนั้น), Tou~(คน/สิ่งนั้น) เช่น ในตัวอย่างที่ 27 มีการใช้คำว่า Ryousha แทน Kitsuen no kisei ni sansei suru gawa (ฝ่ายที่เห็นด้วยกับการห้ามสูบบุหรี่) และ hantai suru gawa (ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย)

26) Watashi wa koohii ga suki da. Kono nomimono wa itsumo tsukare o iyashite kureru.

(Iori Isao (1995))

27) Kitsuen no kisei ni sansei suru gawa no iibun toshite wa ... nado de aru. Sore ni taishi hantai suru gawa wa kitsuensha ni mo kitsuen no kenri ga aru to uttaeru. Ryousha no iken o fumae, watashi jishin no kangae de wa kihontekini kisei ni hantai de aru.

[-JP033J.TXT]

นอกจากนี้ คำบ่งชี้ Sono ยังมีหน้าที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการเชื่อมความ นั่นคือการใช้เพื่อแทนข้อมูลที่ได้กล่าวถึงในประโยคก่อนหน้า เช่น Sono Youko ในตัวอย่างที่ 28 หมายถึง Anata nashi dewa ikirarenai to itte ita Youko (โยโกะซึ่งเคยพูดว่าจะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้หากขาดคุณ)

28) Youko wa anata nashi de wa ikirarenai to itte ita. Sono youko ga ima wa hoka no otoko no kodomo o futari unde iru. (Iori Isao (1995))

ในกรณีที่เป็นการแทนข้อมูลด้วย Sono เพื่อจะแสดงความขัดแย้งกับสิ่งที่จะกล่าวต่อไป (ในที่นี้คือ Youko ga ima wa hoka no otoko no kodomo o futari unde iru ตอนนี้โยโกะมีลูกแล้วสองคนกับชายคนอื่น) กรณีเช่นนี้ เมื่อใช้คำบ่งชี้ Sono แล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้คำสันธานแสดงความขัดแย้ง

Iori Isao(1995 : 625) อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้ว่าเป็นเพราะคำบ่งชี้ Sono นี้ทำหน้าที่เช่นเดียวกับสันธาน (เชื่อมความขัดแย้ง) เมื่อพิจารณาจากการที่คำสันธานในภาษาญี่ปุ่นจำนวนมากมีคำบ่งชี้ So (Sono, Sore) เป็นส่วนประกอบ (เช่น Sorede, Soreni, Soretomo, Soreyue เป็นต้น) ผู้วิจัยจึงคิดว่าแนวความคิดนี่น่าเชื่อถือ

5. สรุป

จากการศึกษาเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยพบว่า ในแง่ชนิดของประโยคที่ใช้ ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีการใช้จำนวนประโยค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยคความเดียวในสัดส่วนที่มากกว่าชาวญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก หากสามารถเชื่อมประโยคความเดียวเหล่านั้นเข้าด้วยกันในรูป Coordinate clause หรือใช้อนุประโยคขยายนาม (โดยเฉพาะชนิด Higentei) น่าจะช่วยให้งานเขียนนั้นกะทัดรัดขึ้น ช่วยลดการใช้คำสันธานโดยไม่จำเป็น และยังเป็นการลดการใช้คำศัพท์ตัวเดิมซ้ำมากเกินความจำเป็นได้อีกด้วย นอกจากนี้ ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยก็ใช้รูปแทนชนิดต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่ได้ศึกษากันมาแล้วตั้งแต่การเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับต้น

การเรียงลำดับข้อมูลก็เป็นปัญหาในการเขียนเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเช่นเดียวกัน[5] โดยทั่วไป การเขียนที่ดีคือการนำข้อมูลเก่า (Old/Given information) ซึ่ง (ผู้เขียนพิจารณาว่า) ผู้อ่าน (น่าจะ) ทราบดีอยู่แล้วเป็นสะพานเชื่อมไปสู่ข้อมูลใหม่ (New information) (Kokuritsu kokugo kenkyuujo(1982), Higuchi Yuko(1996), Sunakawa Yuriko(2000) เป็นต้น) เช่น ตัวอย่างที่ 29 ใช้ Sonna watashi (ฉันซึ่งเป็นคนเช่นนั้น =เป็นคนชอบสูบบุหรี่) ซึ่งเป็นข้อมูลที่กล่าวไปแล้วในประโยคก่อนหน้าเป็นประธานของประโยคเพื่อโยงไปสู่ข้อมูลใหม่ว่า (เพราะฉะนั้น) ฉันจึงไม่ต้องการให้มีการห้ามสูบบุหรี่

29) Watashi wa tabako o suimasu. Ichinichi ni hitohako gurai de, hebii sumookaa dewa arimasen ga, tabako wa suki desu. Sonna watashi ni totte, kitsuen no kisei wa konomashiku arimasen. [-JP003J.TXT]

Sonna watashi	kitsuen no kisei wa konomashiku arimasen.
Old info.	New info.

ตัวอย่างที่ 30 ก็เช่นเดียวกัน ในประโยคที่ (1) กล่าวว่า ปัจจุบันการ Poisute บุหรี่กำลังเป็นปัญหา ประโยคที่ (2) อธิบายว่า Poisute คือการทิ้งบุหรี่ลงบนท้องถนน จากนั้นในประโยคที่ (3) จึงใช้คำว่า Poisute โยงไปสู่สิ่งที่ต้องการพูดต่อไปคือ ขยะ (Gomi) และนำไปสู่เรื่องบุหรี่ทำให้บ้านเมืองสกปรก

30) (1)Tsugi ni, tabako no poisute ga mondai to natte imasu. (2) Poisute to iu no wa, ji no gotoku tabako o michibata nado ni poitto nagesutete shimau koto desu. (3) Kono poisute ni yotte, tabako no suigara to iu gomi ga, douro o, kouen o, machi o yogoshite shimaimasu.

[-JP008J.TXT]

แต่เรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจำนวนมากกลับพูดวนเวียนแต่เนื้อหาเดิม มีข้อมูลใหม่น้อยมากดังตัวอย่างที่ 31 และ 32 ผู้วิจัยจึงคิดว่านี่เป็นอีกจุดหนึ่งที่ควรเน้นย้ำขณะสอนเรียงความแก่ผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

[5] ปัญหานี้มีการกล่าวถึงในงานวิจัยของ Higuchi Yuko(1996) ซึ่งศึกษาเรียงความของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นระดับต้นชาวต่างชาติ

31) (Tabako o) suitakattara sore wa ii keredomo koukyou no basho de sutte wa ikenai to omou. Sou sureba dame da to watashi wa omou. Dakara koukyou no basho de kin-en no hou ga ii. [TH002J.TXT]

32) Tabako to iu mono wa nan no eki suru tokoro mo nai dake de naku, toku ni naru koto mo son ni naru koto no you-na rigaitokushitsu to iu mono no suuryou mo ooi desu. [TH051J.TXT]

เอกสารอ้างอิง

ตำรา

'Nihongo no hyougen gijutsu Dokkai to sakubun Joukyuu'

『日本語の表現技術　読解と作文　上級』倉八順子　1997　古今書院

'Nihongo no sakubun gijutsu Chuu~joukyuu'

『日本語の作文技術　中・上級』倉八順子　2000　古今書院

'Nihongo sakubun 1 —midikana topikku ni yoru hyougen renshuu—'

『日本語作文Ⅰ－身近なトピックによる表現練習－』C&P 日本語教育・教材研究（編）　1988　専門教育出版

'Nihongo sakubun 2 —Chuukyuu kouki kara joukyuu made no sakubun to ronbun sakuhou—'

『日本語作文Ⅱ－中級後期から上級までの作文と論文作法－』C&P 日本語教育・教材研究（編）　1988　専門教育出版

'Ryuugakusei no tame no ronritekina bunshou no kakikata'

『留学生のための論理的な文章の書き方』二通信子・佐藤不二子　2000　スリーエーネットワーク

บทความ

Asai Mieko 浅井美恵子　2002　「日本語作文における文の構造の分析－日本語母語話者と中国語母語の上級日本語学習者の作文比較－」『日本語教育』115　日本語教育学会

Higuchi Yuko 樋口裕子　1996　「初級後半からの作文指導のために」『日本語教育』91　日本語教育学会

Ichikawa Takashi 市川孝　1978　「第 3 章　文脈展開の形態」『国語教育のための文章論概説』　教育出版

Iori Isao　庵功雄　1995　「コノとソノ－文脈指示の二用法－」『日本語類義表現の文法（下）』　くろしお出版

Iori Isao et al　庵功雄（他）　2001　『中上級を教える人のための日本語文法ハンドブック』　スリーエーネットワーク

Kitahara Yasuo 北原保雄　1977　「構文とレトリック」『現代作文講座 5　作文の技術』（林大・林四郎・森岡健二編）　明治書院

Kindaichi Haruhiko　金田一春彦　1988　『日本語　新版（下）』　岩波新書

Kokuritsu Kokugo Kenkyuujo　国立国語研究所　1982　『談話の研究と教育Ｉ』（日本語教育指導参考書 11）　大蔵省印刷局

Masuoka Takashi 益岡隆志　1995　「連体節の表現と主名詞の主題性」『日本語の主題ととりたて』（益岡隆志・野田尚・沼田善子編）　くろしお出版

Masuoka Takashi and Takubo Yukinori 益岡隆志・田窪行則　1992　『基礎日本語文法　改訂版』　くろしお出版

Nishida Naotoshi　西田直敏　1992　「三　文の連接について」『文章・文体・表現の研究』　和泉書院

Noguchi Yukio 野口悠紀雄　2002　「第５章　化粧する（１）－わかりにくい文章と闘う」『「超」文章法』　中央公論新社

Sakuma Mayumi 佐久間まゆみ　1996　「文の文法と文連続の文法――文章の文法への志向――」『日本語学』vol. 15 明治書院

Shida Tomoko 信太知子　1989　「接続語と独立語」『講座日本語と日本語教育 4　日本語の文法・文体（上）』　明治書院

Sunakawa Yuriko　砂川有里子　2000　「文の構造と談話機能－日本語のコピュラ文分析」『東アジア言語文化の総合的研究』筑波大学学内プロジェクト（A）研究報告書　筑波大学文芸・言語学系

Teramura Hideo 寺村秀夫　1980　「名詞修飾部の比較」『日英語比較講座 2－文法』　大修館書店

Collier-Sanuki, Y. 1993. *Word Order and Discourse Grammar : A Contrastive Analysis of Japanese and English Relative Clauses in Written Narratives.* Ph.D. dissertation, University of California, Los Angeles.